

Проблеми та перспективи безвізового режиму в Україні

Шуба Т.П.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри маркетингу та менеджменту ЗЕД
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Шкумат А.В.

студентка
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Крятова А.С.

студентка
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Стаття присвячена проблемі безвізового режиму в Україні. Розглянуто та проаналізовано основні положення процесу прийняття безвізового режиму в Україні. Досліджено переваги та недоліки впровадження режиму в Україні. Визначено можливі наслідки та загрози для населення після прийняття безвізового режиму в Україні.

Ключові слова: безвізовий режим, Європейський Союз, інтеграція в ЄС, умови безвізового режиму, туризм.

Шкумат А.В., Крятова А.С., Шуба Т.П. ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ БЕЗВИЗОВОГО РЕЖИМА В УКРАИНЕ

Статья посвящена проблеме безвизового режима в Украине. Рассмотрены и проанализированы основные положения процесса принятия безвизового режима в Украине. Исследованы преимущества и недостатки внедрения режима в Украине. Определены возможные последствия и угрозы для населения после принятия безвизового режима в Украине.

Ключевые слова: безвизовый режим, Европейский Союз, интеграция в ЕС, условия безвизового режима, туризм.

Shkumat A.V., Kriatova A.S., Shuba T.P. PROBLEMS AND PERSPECTIVES OF VISA-FREE REGIME IN UKRAINE

The article is devoted to the problem of visa-free regime in Ukraine. The main provisions of the process of visa-free regime in Ukraine are examined and analyzed. The advantages and disadvantages of introducing the regime in Ukraine are explored. Possible consequences and threats for the population after the adoption of the visa-free regime in Ukraine are determined.

Keywords: visa-free regime, the European Union, integration into the EU, visa-free regime conditions, tourism.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Процес досягнення безвізового режиму в Україні є складним та включає в себе широке коло економічних, політичних та соціальних проблем, пов'язаних з питанням поліпшення економічного стану країни після підписання безвізового режиму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана проблема досліджується в роботах багатьох науковців, таких як: О. Охрименко, П. Іванов, О.Б. Чернига, І.В. Яковюк, Я.Й. Малик, М.З. Мальський які докладно розглядали проблеми та перспективи безвізового режиму в Україні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Слід визначити, що на даний момент в останніх дослідженнях та публікаціях були зазначені загальні проблеми та перспективи безвізового режиму, але вони не були доведені та не мають своєї ґрунтовності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Саме тому метою статті є виклад теоретичного матеріалу про безвізовий режим в Україні та з'ясування сучасних проблем та перспектив, які можуть бути використані Україною для подолання цього шляху.

Виклад основного матеріалу дослідження. Безвізовий режим – це режим взаємин між країнами, при якому громадянам цих держав не потрібна віза для в'їзду на їх територію.

Безвізовий режим може встановлюватися як в односторонньому порядку, так і в порядку взаємності (за двосторонньою або багатосторонньою угодою, наприклад, Шенгенська зона). Іноді при цьому можливе обмеження за типами паспортів (наприклад безвізовий режим для власників дипломатичних паспортів).

Вперше на офіційному рівні план дій щодо безвізового режиму був узгоджений на саміті Україна-ЄС в листопаді 2010 року. Протягом

декількох років цей план допрацьовувався і модифікувався, і знову про надання безвізового режиму почали говорити після підписання політичної частини Угоди про асоціацію в Березні 2014 року. Швидке введення безвізового режиму з ЄС було одним з головних аргументів українського керівництва, яка підписала Угоду про асоціацію. В середині 2014 року позитивні сигнали з боку єврочиновників надходили один за іншим – в липні 2014 року єврокомісар з питань розширення і політики добросусідства Штефан Фюле дав зрозуміти, що питання безвізового режиму для України буде вирішене в найкоротші терміни. Слідом за ним глава представництва Єврокомісії в Україні Ян Томбінський пообіцяв, що Україна зможе досягти безвізового режиму з Євросоюзом до кінця 2014 року (табл. 1). Йому вторив президент Єврокомісії Жозе Мануель Баррозу, який заявив, що безвізовий режим в «недалекому майбутньому» стане «рушіюною силою об'єднання українців і європейців». [4]

Пізніше дату перенесли – до саміту «Східного партнерства» в Ризі, запланованого на травень 2015 року. Президент Порошенко заявив, що очікує від саміту «позитивного

політичного рішення, що відкриває можливість практичного і технічного введення безвізового режиму для громадян України до кінця 2015 року». У підсумковій декларації ризького саміту, однак, говорилося лише, що ЄС коли-небудь надасть Україні (і Грузії) безвізовий режим в разі позитивного звіту Єврокомісії, однак чіткої дати не називалось.

У грудні 2015 року Єврокомісія визнала, що Україна виконала всі базові умови для введення безвізового режиму. 18 грудня 2015 року Європейська комісія схвалила позитивний звіт щодо виконання Україною плану дій щодо лібералізації візового режиму з Євросоюзом. Це формальне рішення було оголошено в Києві «великою перемогою». Президент Порошенко урочисто пообіцяв, що безвізові поїздки в країни Євросоюзу стануть реальністю вже в 2016 році, глава МЗС Павло Клімкін заявив, що безвізовий режим в українців буде вже в травні-липні 2016 року.

Єврокомісія, проте, в своєму звіті висунула до України додаткові вимоги, що стосуються виправлення помилок в формуванні та початку роботи антикорупційних органів – Національного антикорупційного бюро, Спеціальної антикорупційної прокуратури, Наці-

Таблиця 1

Хроніка подій підписання безвізового режиму в Україні

Дата	Подія
14 вересня 2014 р.	Верховна рада України прийняла постанову «Про європейський вибір України»
18 вересня 2014 р.	Європейський парламент резолюцією «Ситуація на Україні і стан справ у відносинах ЄС-Росія» підтвердив, що, «відповідно до статті 49 Угоди про ЄС, Україна, як і будь-яка інша європейська країна, має європейську перспективу і може стати членом ЄС за умови, що буде дотримуватися принципів демократії, поважати основні свободи, права людини, права меншин та забезпечувати верховенство права»
2 березня 2016 р.	Євросоюз призупинив процес введення безвізового режиму з Україною в зв'язку з невиконанням Україною своїх зобов'язань в сфері антикорупційного законодавства
Квітень 2016 р.	61% голландців висловилися проти ратифікації Угоди про асоціацію з Україною
15 грудня 2016 р.	У саміті Європейського союзу було на вимогу Нідерландів прийнято юридично зобов'язуюче рішення щодо Угоди про асоціацію між Україною та ЄС
28 лютого 2017 р.	Представники Європарламенту та Європейської ради дали принципову згоду на скасування віз для українців
3 березня 2016 р.	Голова Єврокомісії Жан-Клод Юнкер, виступаючи з промовою в Гаазі, заявив, що Україна не зможе стати членом ЄС і НАТО в найближчі 20-25 років
6 квітня 2017 р.	Європейський парламент підтримав запровадження безвізового режиму
17 травня 2017 р.	В Страсбурзі в ході робочого візиту Петра Порошенка до Європарламенту був підписаний документ про введення безвізового режиму для в'їзду громадян України в Європу

онального агентства з питань запобігання корупції, Агентства з пошуку і управління активами, отриманими злочинним шляхом, причому вже протягом першого кварталу 2016 року.

Крім того, в ЄС підкреслювали кілька принципів моментів – наприклад, що скасування віз для громадян України при в'їзді в Євросоюз не пошириться на їдучих на заробітки [3].

Підписання угод про асоціацію та зону вільної торгівлі і навіть теоретичне членство України в ЄС вкрай не вигідні самій Україні. Замість зростання інвестицій, на який сподіваються представники українського політикуму, продовжиться масове закриття українських підприємств, почнеться збільшення імпорту товарів з ЄС, що остаточно підірве і без того слабку економіку країни. Багато українських товарів виявляться неконкурентоспроможними в порівнянні з європейськими, а вихід українських товарів на ринки ЄС буде жорстко обмежений квотами та європейськими стандартами, які в даний час на Україні не дотримуються, а щоб їх дотримуватися, необхідні нові закупівлі дорогого устаткування і розширена законодавча база.

Також вказується на те, що угоди про асоціацію з ЄС та про зону вільної торгівлі сильно обмежують суверенітет України і безпосередньо суперечать українській конституції в частині правосуддя, впровадження тих чи інших законодавчих норм і прийняття стратегічних, економічних, юридичних та політичних рішень.

Серед інших проблем називається також перманентна криза ЄС і Єврозони, що триває вже досить довго, який навряд чи може принести Україні угоди, що стимулюють економічне зростання. Також існують ризики активного експорту європейського безробіття на Україну, а також повна відсутність серйозних інвестицій з боку ЄС за всі роки української незалежності (рис. 1.1):

Чимало уваги приділяють критики і аналізу економічного і соціального становища в країнах Східної і Південної Європи, багато з яких стали членами ЄС відносно недавно. У багатьох з цих країн відзначається колосальний приріст імпорту, падіння експорту і обмеження розвитку країн відповідно до інтересів самого Євросоюзу. Відзначається також скорочення населення країн (внаслідок падіння народжуваності і високої еміграції), закриття цілого ряду підприємств, зростання податків, державних боргів і безробіття [3].



Рис. 1.1. Причини відмови Євросоюзу в списанні боргів для України

Центр «Соціальний моніторинг» провів опитування 2003 респондентів областях України та місті Києві. 46 % опитаних дотримувалися думки, що Україна повинна стати повноправним учасником Митного союзу і Єдиного економічного простору, 35 % вважали, що Україна повинна підписати Угоду про Зону вільної торгівлі та політичної асоціації з Європейським союзом з подальшим вступом до ЄС, а 19 % не визначилися з думкою. На Півночі і в Центрі співвідношення прихильників МС і ЄС було приблизно однаковим, на Заході переважали прихильники ЄС (66 %), на Півдні і Сході – прихильники ТС (74 % і 54 %, відповідно) (рис. 1.2):

Насправді, українці мають низьку обізнаність щодо наслідків Угоди про асоціацію та умов євроінтеграції.

Торгівля з країнами СНД впала, і хоча від'ємне сальдо в торгівлі з країнами СНД частково скоротилося, але пояснюється це в основному падінням обсягів закупівель російського газу за рахунок використання газу з газових сховищ, що належить Євросоюзу, а не Україні. За 2015 рік експорт в країни ЄС впав на 35 %, або на 2,2 млрд дол., в порівнянні з аналогічним періодом попереднього року. За січень-квітень 2016 року частка експорту в країни ЄС склала 34 % від загального обсягу українського експорту, при тому що сумарний експорт з України впав на 34,7 % в порівнянні з аналогічним періодом попереднього року [5].



Рис. 1.2. Ставлення населення України до інтеграції в ЄС за даними загальноукраїнських опитувань громадської думки [5]

Висновки з цього дослідження. Нововведення безвізового режиму:

- в умовах безвізового режиму українці мають право знаходитися на території Шенгенської зони не більше 90 днів протягом півроку, але він не надає офіційного права займатися трудовою діяльністю;

- оскільки велика частина виданих віз – це бізнес-візи, то не складно припустити, що отримання безвізового режиму полегшить співробітництво із західними партнерами;

- зменшиться кількість фірм, що займаються маніпуляціями при наданні послуг, пов'язаних з візами. Багато людей зверталися в такі фірми, викладаючи чималі суми грошей, але в більшості випадків отримували липові довідки;

- для тих, хто працював в країнах ЄС нелегально, з'являться нові обмеження і ризики. Уже зараз, через міграційного кризи, контроль на кордоні посилили, зокрема, крім надання паспорта українці здають відбитки пальців.

Працювати в ЄС без візи неприпустимо. Це порушення тягне за собою великий штраф з боку працівника, який Вас змусять виплатити, навіть при відсутності у вас коштів на даний момент [1].

Експерти підраховали, що з 2014 по 2017 роки, в рамках переговорів про асоціацію, Євросоюз висунув Україні 144 політичних і економічних умови. У меморандумі Україна зобов'язується продовжувати пенсійну реформу, ввести ринок землі вже в наступному

році, виплатити Росії борг в \$ 3 млрд, посилити порядок ведення бізнесу для спрощенців, провести приватизацію держпідприємств. Можливо, що ЄС піде і далі в своїх вимогах.

Що стосується перспектив безвізового режиму, то можна зазначити такі:

- Безвізовий режим відкриває українцям можливість вільного пересування по Європі. Це – поїздки на вихідні, концерти, виставки, музичні і театральні фестивалі, футбольні матчі, пляжний відпочинок, до друзів і рідних.

- Згодом, завдяки безвізовому режиму, очікується зниження цін на авіаквитки, вихід на ринок України нових лоукост-авіакомпаній. Це дасть ще більше можливостей подорожувати в країні ЄС.

- Безвізовий режим відкриває громадянам України масу можливостей для розвитку бізнесу – це і пошук партнерів, і обмін досвідом, і участь в різних виставках, конференціях та інших заходах.

- Безвізовий режим дозволяє вчитися в ЄС в рамках короткострокових програм терміном не більше 90 днів. Для тривалого навчання доведеться оформити спеціальну візу, але короткі стажування, курси, семінари, участь в наукових конференціях, а також вибір університету або коледжу – все це стає доступно без візи.

Є ще одна перевага безвізового режиму – не так очевидне, але надзвичайно важливе для майбутнього країни. Щоб домогтися скасування віз, Україна провела цілий ряд реформ, прописаних в Плані дії щодо візо-

вої лібералізації з ЄС. Створення антикорупційних структур НАЗК та НАБУ, електронні декларації держслужбовців, реформи в сфері міграції, безпеки документів, захисту прав людини – все це стало можливим в результаті «безвізового діалогу» між Україною і Європейським союзом.

Можна зробити висновок, що введення безвізового режиму – це великий крок для

України. Це важливий механізм для зміни світогляду. Світ почне відкриватися все ширше і ширше. І ще одна важлива деталь: після встановлення безвізового режиму з ЄС, і інші країни відкриють свої двері для українців. Україна все-таки йде по шляху євроінтеграції, так, цей шлях буде нелегким, можливі і економічні проблеми, але це реальна перспектива розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Переваги та недоліки безвізового режиму в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://rian.com.ua/view/20170514/1024016770.html>
2. Безвізовий режим з Євросоюзом [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/04/6/7064150/>
3. Безвізовий режим: факти і стереотипи про нові правила перетину кордону [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/05/13/7049088/>
4. Безвізовий режим. Хроніка подій [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://europewb.org.ua/bezvizovij-rezhym-hronika-podij/>
5. Безвізовий режим: можливі загрози [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2813:bezvizovij-rezhim-mozhlivi-zagrozi-v-otsinkakh-ekspertiv&catid=64&Itemid=376

REFERENCES:

1. Perevagi ta nedoliki bezvizovogo rezhimu v Ukraini [Elektronniy resurs] – Rezhim dostupu: <https://rian.com.ua/view/20170514/1024016770.html>
2. Bezvizoviy rezhim z Evrosoyuzom [Elektronniy resurs] – Rezhim dostupu: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/04/6/7064150/>
3. Bezvizoviy rezhim: fakti i stereotipi pro novi pravila peretinu kordonu [Elektronniy resurs] – Rezhim dostupu: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/05/13/7049088/>
4. Bezvizoviy rezhim. Khronika podiy [Elektronniy resurs] – Rezhim dostupu: <https://europewb.org.ua/bezvizovij-rezhym-hronika-podij/>
5. Bezvizoviy rezhim: mozhlivi zagrozi [Elektronniy resurs] – Rezhim dostupu: http://www.nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2813:bezvizovij-rezhim-mozhlivi-zagrozi-v-otsinkakh-ekspertiv&catid=64&Itemid=376